

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Congressen

Terug naar de Toekomst

Studiedag georganiseerd door de BVRGS
[Edegem (B), 15 maart 2013]

Jan Meerdinkveldboom

De studiedag van de Belgische Vereniging voor Relatietherapie, Gezinstherapie en Systeeminterventie werd geopend door Lieven Migerode, voorzitter van de vereniging. Hij beperkte zich tot enkele huishoudelijke mededelingen, waarna twee aan twee de workshops begonnen. Bij een studiedag over een vorm van psychotherapie die zich bij uitstek met (gezins)contexten bezighoudt, was het aangeven van enig kader voor die dag niet onlogisch geweest, iets wat ik in deze opzet miste.

Omdat ik in de jaren zeventig ben opgeleid en toen vooral kennis heb genomen van Minuchin, Haley en Nagy, en daarin eerlijk gezegd min of meer ben blijven steken, koos ik voor de workshops over Anderson, White, Satir en de Milanezen.

Sabine Vermeiren en Tomas van Reybrouck, beiden verbonden aan de Interactieacademie te Antwerpen, vertelden in hun workshop over Tom Anderson en hoe zeer diens werkwijze beïnvloed is door de geografie van Noorwegen. Hij moest vanwege de dunne bevolkingsdichtheid en de grote afstanden noodgedwongen outreachend werken en kwam daardoor dus bij de mensen thuis. Hij maakte van de nood – veel reistijd – een deugd en nam ruim de tijd om de verschillende opvattingen van alle betrokkenen te horen. Er ontstond zodoende een meer gelijkwaardige relatie dan wanneer hij in een centrum had gewerkt. Die gelijkwaardigheid bena-

drukte hij steeds, waarbij de door hem aanbevolen positie van ‘not knowing’ paste en de dialoog voorop staat. Anderson koos voor een open democratische benadering: de betrokkenen gaven in de vorm van meerstemmigheid een beeld van hun beleving van de werkelijkheid. Daardoor konden nieuwe perspectieven in zicht komen. Anderson is ook de grondlegger van het *reflecting team*, dat anders dan toen gebruikelijk niet zozeer meekeek vanachter de eenrichtingsspiegel om een interventie te suggereren, maar zelf ook een bijdrage leverde aan de meerstemmigheid. De daarbij vergaarde ideeën en perspectieven werden vervolgens gebruikt voor het gehele behandelproces. Het was een heldere presentatie waarbij Andersons werkwijze goed in beeld werd gebracht. Het consequent ‘niet weten’ en het steeds benutten van de inzichten en de bijdragen van de betrokkenen zal ik zeker meer gaan gebruiken.

Anders van opzet en uitwerking was de workshop over Virginia Satir, gepresenteerd door Cor Vreugdenhil en Kurdistan Aziz, beiden werkzaam bij MoleMann Mental Health. Vreugdenhil illustreerde de stijl van Satir met enkele liedjes die alle verwezen naar geloof, hoop en liefde. Hij is zijn hele werkzame leven onder de indruk geweest van Satirs grote liefde voor het vak. Satir trok met groepen paren en gezinnen de bergen in om daar stil te staan bij ieders relatieproblemen en tot op heden zijn nog steeds overal ‘Satirkampen’. De workshopgevers hadden de pech dat de zaal geen goede akoestiek had, terwijl de vertoonde opname van Satir al moeilijk te verstaan was. Voor zover het te volgen was, bleek Satir nadrukkelijk op de mensen in te pra-

Terug naar de Toekomst

ten en toonde haar aanpak elementen uit de gestalttherapie, passend in de tijdsgeest van de jaren 70. Dit gold ook Vreugdenhils keuze van de liedjes alsook die van zijn therapie-idolen; behalve Satir ook Whitaker. Hij betitelde zichzelf overigens als 'deze bejaarde', wat na de derde keer niet meer zo geestig was. De presentatie was nogal rommelig opgezet en de deelnemers kregen zodoende geen duidelijk beeld van wat er nu specifiek was aan de werkwijze van Satir. Maar het enthousiasme van beide workshopleiders maakte veel goed.

Els van Daele en Tim Verleyzen, beiden onder andere verbonden aan het Instituut voor Psychotherapeutische Relaties en Reflectie, brachten met verve Gianfranco Cecchin en Luigi Boscolo over het voetlicht. Deze zogeheten tweede-ordecybernetici uit de Milanese school zijn, samen met Palazzoli en Prata, de grondleggers van de drie beroemde regels van het hypothetiseren, het circulair interviewen en de neutraliteit. Later echter pasten zij hun werkwijze aan en verlieten de strikte neutraliteit. Ook werden zij actiever in de therapie en beperkten zij zich niet meer tot circulair interviewen. En de eerder zo benadrukte hypothese werd gereduceerd tot hooguit een kader. Zij stelden dat ook individuele psychologische factoren een rol spelen in ieders gedrag en een uitsluitend circulaire kijk voorbijgaat aan individuele factoren en verantwoordelijkheid; de mens is meer dan alleen lid van zijn systeem. De presentatie werd ingevuld door een video-opname die helaas niet zo makkelijk te volgen was. Bij het bekijken van de band viel op dat de persoon van de therapeut er niet toe deed; de twee heren wisselden elkaar af en namen geen afzonderlijke rollen in. Ook viel de rationele, bijna technisch te noemen benadering op, een groot verschil met de veelal meer op emoties gerichte huidige therapievormen.

Tot slot was ik aanwezig bij Dorti Been, bekend van het Platform Systeemtherapie Noord Nederland, en Robert van Hennik, voorzitter van de sectie Narratief en dialogisch forum van de Nederlandse Vereniging voor Relatie- en Gezinstherapie. Zij toonden ons hun grote liefde: de narratieve school van Michael White. Dat deden zij al verhalend, ieder vanuit een eigen perspectief en zodoende demonstrerend hoe het narratieve werkt. Ze schetsten uitgebreid de achtergrond van White en hoe deze steeds de sociale context van het systeem in de therapiekamer bracht. Het enthousiasme van Been en Van Hennik spatte er vanaf. Dat leidde tot veel verhalen over White en over diens verhalende werkwijze, maar jammer genoeg bleven daarvoor de specifiek door hem ontwikkelde technieken – als deze zo genoemd mogen worden – zoals het externaliseren en *rewriting* onderbelicht. Terwijl deze werkwijzen toch vaker gemeengoed zijn geworden dan menigeen denkt.

De dag werd netzomin plenair afgesloten als deze begonnen was. Het had naar mijn mening zeker niet misstaan als er een of twee plenaire lezingen waren gewijd aan de geschiedenis van de systeemtherapie, of de plaats die de stromingen hadden verworven dan wel weer waren kwijtgeraakt. Zo bleef deze studiedag een verzameling van losse presentaties zonder veel onderling verband. Het kan niet anders of deze keuze is door de organisatoren bewust gemaakt, maar ik vond het jammer.

Het zette desondanks aan tot reflecteren over de eigen doorgemaakte ontwikkeling, over wat je behouden hebt en over wat je gemist hebt. Hoewel ik mij in mijn werksituatie meer bezighoud met het creëren van een therapeutische context van kliniek en gezin samen, vooral gebaseerd op het werk van Haley (met name zijn *Leaving home*, 1980) en in mijn huidige functie niet veel

Terug naar de Toekomst

toekom aan het zelf doen van systeemtherapieën, vond ik het stimulerend en enthousiasmerend om weer over Anderson en White te horen. Ik durf niet te zeggen in welke mate de 'oudere' scholen zoals Satir en de tweede-ordecybernetici nog strikte volgelingen kennen, maar ik denk dat ze ons, ten dele, toch behoorlijk gevormd hebben, zoals ook de structureel-strategische richting nog stevig op de kaart staat.

De kloof tussen partners overbruggen

Training door John en Julie Gottman
[Oisterwijk, 22 en 23 april 2013]

Ella Lobregt-van Buuren

Welke stellen slagen erin om hun relatie goed te houden en welke niet? Wat zijn belangrijke bouwstenen van een stevig relatiehuis en welke gereedschappen leren paren in therapie zelf te gaan gebruiken om te repareren, te renoveren en ruimte te maken?

Het echtpaar John en Julie Gottman – beiden psycholoog, relatietherapeut en oprichters van het Gottmaninstituut in Seattle – onderzoeken bovenstaande vragen al bijna veertig jaar bij meer dan 3000 echtparen. Ze hebben hun onderzoeksgegevens vertaald naar een heldere en handzame methodiek om met paren te werken. Op 22 en 23 april 2013 gaven zij een training in Oisterwijk aan tachtig deelnemers, een internationaal gezelschap dat voor een deel al de driedaagse conferentie Creating Connections achter de rug had. Nog vol van EFT zocht het publiek naar overeenkomsten en verschillen tussen de EFT en de Gottman-relatietherapie. Deze twee dagen deden (opnieuw) een flink beroep op de concentratie omdat ze bestonden uit luisteren, kijken naar opnames en discussie. Het zelf oefenen echter bleef jammer

Op zich was het zeker een boeiende dag, die wellicht nog interessanter had kunnen zijn.

Jan Meerdinkveldboom is kinder- en jeugdpsychiater en systeemtherapeut in de adolescentenkliniek van ProPersona in Tiel. E-mail: jan@mdvb.demon.nl.

Literatuur

Haley, J. (1980). *Leaving home – The therapy of disturbed young people*. New York: McGraw-Hill.

genoeg achterwege. Maar de getoonde opnames met mooie beelden van relatietherapie en de levendigheid van de docenten vergoedden veel.

John – grijs baardje, keppeltje, humor, humaan en redelijk – stelde zich op als de wetenschapper, technicus, coach en verhalenverteller van de twee. Julie liet ons het therapeutisch handwerk zien.

De Gottmans hebben tijdens deze trainingdagen duidelijk een stevige theoretische basis willen leggen en gaven ons stap voor stap een inkijk in het therapeutisch proces in hun model. Daarin zijn ze uitstekend geslaagd. Het is prettig om een map met een stevige theoretische onderbouwing, vragenlijsten en uitgeschreven interventies mee naar huis te nemen. Voor mensen die aangewezen zijn op de vele boeken en artikelen van vooral John Gottman zijn aanraders *Zeven pijlers van een goede relatie* (Gottman & Silver, 2005) of *The science of trust* (Gottman, 2011).

John hield een onderbouwd pleidooi voor mildheid in de communicatie, zeker bij de start van een conflict. De manier waarop een conflict begint, voorspelt voor 90% de afloop. Daarmee is elkaar op milde wijze benaderen een belangrijke basisvaardigheid die stellen moeten leren. John verfoeit therapeuten die het sec uiten van boosheid aanmoedigen, maar ook therapeuten